

Вплив цифровізації на фінансовий моніторинг підприємницької діяльності

Бочко Олена Юріївна¹, Піхоцька Ольга Миколаївна²

Опубліковано	Секція	УДК
11.09.2023	Економіка	336:658

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10437681>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. В статті розкрито сутність поняття «фінансовий моніторинг». Встановлено, що основна мета фінансового моніторингу полягає в тому, щоб стримувати ризики шляхом визначення точності та відповідності транзакції. Обґрунтовано необхідність застосування цифровізації, яка є ключовим елементом удосконалення фінансового моніторингу. Це дозволяє підприємствам ефективніше управляти своєю фінансовою діяльністю, а також адаптуватися до змін у бізнес-середовищі. Доведено необхідність застосування цифрових технологій у фінансовому моніторингу. Це сприяє підвищенню рівня кібербезпеки, оскільки цифрові системи можуть виявляти та запобігати шахрайству та іншим фінансовим загрозам. Особливо важливою є адаптація цифрових технологій у сферу фінансового моніторингу, що робить процес ефективнішим, швидшим і точнішим. Обґрунтовано переваги і недоліки цифровізації фінансового моніторингу підприємницької діяльності. Серед переваг цифровізації фінансового моніторингу: ефективність та швидкість реакції на зміни, цифрова аналітика та прогнозування, кібербезпека, доступність та прозорість, адаптабельність, зменшення ймовірності помилок. Серед недоліків цифровізації фінансового моніторингу підприємницької діяльності: підвищений ризик кібератак, високі витрати на підтримку цифрових систем, недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів, можливий наявний ризик порушення конфіденційності, несанкціонований доступ або неналежний захист, можливі тимчасові втрати доступу до фінансових даних, технічні збої. Метою написання статті є дослідження впливу цифровізації на фінансовий моніторинг підприємницької діяльності, що сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах. При написанні статті використано різні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Індуктивний та дедуктивний методи використано для дослідження цифрових аспектів фінансового моніторингу підприємницької діяльності. Графічний метод використано для наочного зображення результатів дослідження. Для теоретичних узагальнень і формування висновків застосовано абстрактно-логічний метод.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, цифрові технології, підприємства, підприємницька діяльність.

¹доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу і логістики, Національний університет «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0003-3422-4654>

²кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0002-1916-4510>

Impact of digitalization on financial monitoring of business activities

Abstract. The article establishes the essence of the concept of "financial monitoring." It emphasizes that the primary purpose of financial monitoring is to mitigate risk by verifying the accuracy and appropriateness of transactions. The need for digitization, a key element in enhancing financial monitoring, allows enterprises to more effectively manage their financial activities and adapt to changes in the business environment. The article substantiates the importance of employing digital technologies in financial monitoring, contributing to improved cybersecurity by detecting and preventing fraud and other financial threats. The adoption of digital technologies in financial monitoring is crucial, making the process more efficient, faster, and more accurate. The article further explores the advantages, such as efficiency, speed of response to changes, digital analytics and forecasting, cybersecurity, accessibility, transparency, adaptability, and a reduction in the probability of errors. It also discusses the disadvantages, including an increased risk of cyber attacks, high costs of supporting digital systems, a shortage of qualified specialists, potential risks to confidentiality, unauthorized access or inadequate protection, possible temporary loss of access to financial data, and technical failures. The purpose of the article is to study the impact of digitalization on the financial monitoring of business activities, contributing to the increased competitiveness of enterprises in modern conditions. The research employs various general scientific and special research methods, including inductive and deductive approaches to study the digital aspects of financial monitoring. The graphic method is used to visualize research results, and abstract and logical methods are applied for theoretical generalizations and forming conclusions.

Keywords: financial monitoring, digital technologies, enterprises, entrepreneurial activity.

Вступ

В сучасних умовах цифрові технології впливають на різні аспекти підприємницького середовища, а особливо на фінансовий моніторинг. Фінансовий моніторинг характеризується комплексом заходів, які вживаються та здійснюються уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (відмивання коштів), фінансування тероризму тощо. Загальна мета фінансового моніторингу полягає в тому, щоб стримувати ризики шляхом визначення того, чи транзакції є точними та відповідними. Регулярні перевірки забезпечують перевірку використання коштів належним чином для досягнення цілей підприємства, тобто чи кошти використовуються належним чином, відповідно до вимог зовнішніх обмежень чи призначень і що витрачені суми відповідають потребам.

Загалом цифровізація забезпечує практичну реалізацію фінансового моніторингу в коротші періоди та ефективніше. Отже, досліджувана тема "Вплив цифровізації на фінансовий моніторинг підприємницької діяльності" є актуальною та своєчасною для сучасного суспільства.

Питання організації фінансового моніторингу досліджували науковці Хмелюк А. А., Юрій Е. О., Шолудько О., Онисько С., Грицина О. та ін. Дослідження підходів до вивчення фінансового моніторингу на рівні держави розкрито в працях Єрмоленко О. А., Лисьонкової Н. М., Коломієць І. В., Пушак Я. Я., Трушкіна Н. В., Смагло О. В., Хмелюк А. А. та ін. Водночас Сержанов В. В., Максименко Я. А., Абрамов, Ф. В. вказують на ефективність формальних правил фінансового моніторингу в сучасних умовах.

Сучасні підходи до обґрунтування проведення фінансового моніторингу суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану розкрито в працях Кушнір Н. Б., Адамчук Т. Л., Царук Д. С.[] Звертаючи увагу на необхідність фінансового моніторингу Шолудько О., Онисько С., Грицина О. розкривали важливість його використання в ході здійснення

фінансового контролінгу. При цьому Баула О. В., Лютак О. М вказували на необхідність дослідження ризиків цифрової трансформації фінансового сектору світової економіки [1].

Досліджуючи поняття «фінансовий моніторинг» Кузьменко О. В., Бойко А. О., Яровенко Г. М., Доценко Т. В. доводять, що це «... комплекс фінансових, правових, нормативних заходів, спрямованих на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що проводяться на різних рівнях функціонування фінансової системи, для забезпечення економічної, фінансової, національної безпеки держави». Доповнюючи даний підхід Канцір І. А., Брицька М. Р. доводять, що фінансовий моніторинг забезпечується системою заходів фінансового, адміністративного, кримінального та оперативно-розшукового характеру.

Клименко А. О. вказує на реалізацію фінансового контролю «уповноваженими державними органами у сфері фінансового контролю та суб'єктами первинного фінансового моніторингу». Він спрямований на виявлення операцій, пов'язаних з легалізацією доходів, здобутих злочинним шляхом.

Попри наявний арсенал наукових праць в сфері фінансового моніторингу спостерігаємо недостатньо праць, які розкривають рівень впливу цифровізації на фінансовий моніторинг підприємницької діяльності в сучасних умовах.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження впливу цифровізації на фінансовий моніторинг підприємницької діяльності, що сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах. При написанні статті використано різні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Індуктивний та дедуктивний методи застосовано для дослідження цифрових аспектів фінансового моніторингу підприємницької діяльності. Графічний метод використано для наочного зображення результатів дослідження. Для теоретичних узагальнень і формування висновків застосовано абстрактно-логічний метод.

Результати

В сучасних умовах важливо розуміти необхідність застосування цифровізації для фінансового моніторингу. Це в першу чергу обумовлене сучасними тенденціями у галузі бізнесу, фінансів та цифровізації. Крім того цифрові технології надають підприємствам можливість збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги фінансової інформації в режимі реального часу. Отже, однією з переваг цифровізації у фінансовому моніторингу є автоматизація багатьох рутинних завдань, таких як облік та аналіз транзакцій, формування фінансових звітів та прогнозування фінансових показників. Це не лише зменшує ймовірність помилок, а й дозволяє фахівцям зосередитися на більш складних завданнях, пов'язаних з прийняттям стратегічних рішень.

Цифрові інструменти аналізу даних, штучний інтелект та машинне навчання дозволяють ефективно виявляти тенденції та ризики, а також прогнозувати можливі події в сфері фінансів. Аналітичні платформи допомагають в реальному часі відстежувати фінансові показники, що робить процес моніторингу більш динамічним та реактивним.

Застосування цифрових технологій у фінансовому моніторингу також сприяє підвищенню рівня кібербезпеки, оскільки цифрові системи можуть виявляти та запобігати шахрайству та іншим фінансовим загрозам. Окрім того, цифрові рішення полегшують доступ до фінансової інформації для зацікавлених сторін, таких як інвестори, банки, регулятори та аудитори. Це сприяє підвищенню прозорості та довіри до фінансової діяльності підприємства.

Отже, цифровізація є ключовим елементом удосконалення фінансового моніторингу, що дозволяє підприємствам ефективніше управляти своєю фінансовою діяльністю, а також адаптуватися до змін у бізнес-середовищі.

Фінансовий моніторинг підприємницької діяльності з використанням сучасних складових цифровізації формується під впливом наступних аспектів (рис. 1):

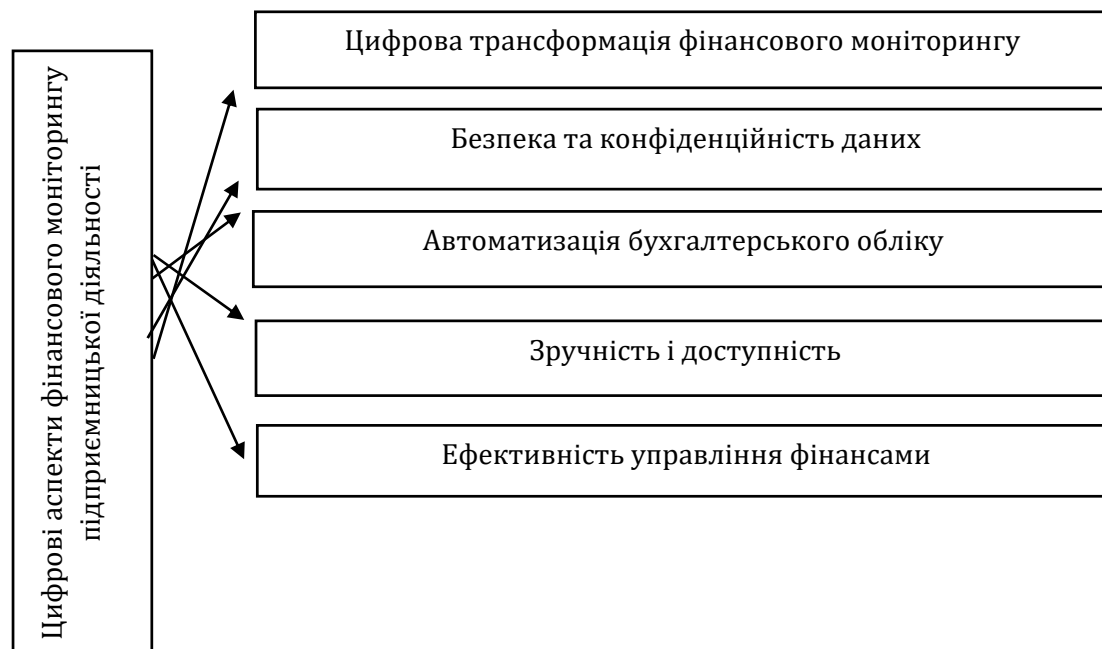

Рис. 1. Цифрові аспекти фінансового моніторингу підприємницької діяльності (сформовано авторами)

Цифрова трансформація фінансового моніторингу характеризується адаптацією цифрових технологій у цю сферу, що робить процес ефективнішим, швидшим і точнішим. Використання інструментів штучного інтелекту, блокчейну, аналітики даних дозволяє автоматизувати і оптимізувати фінансові процеси.

Безпека та конфіденційність даних зумовлена зростанням кількості електронних фінансових операцій. Водночас це вимагає підвищеної уваги до питань кібербезпеки та захисту конфіденційності фінансової інформації. Розгортання цифрових систем повинно супроводжуватися заходами забезпечення безпеки.

Автоматизація бухгалтерського обліку тісно пов'язана з цифровізацією, оскільки цифрові інструменти дозволяють автоматизувати багато бухгалтерських операцій, зменшуючи ризики помилок та підвищуючи точність обліку. Це також сприяє збереженню часу та ресурсів.

Зручність і доступність відіграють важливу роль при фінансовому моніторингу, що робить його більш доступним та зручним.

Ефективність управління фінансами забезпечує їх раціональне використання.

Вище перелічені складові дозволяють здійснювати моніторинг у режимі реального часу та отримувати необхідну інформацію відразу.

Переваги роблять цифрові інструменти важливою частиною ефективного фінансового моніторингу та управління фінансами підприємств. Хоча цифровізація має численні переваги, необхідно розглядати й недоліки та приділяти їм відповідну увагу для забезпечення успішного впровадження цифрових фінансових інструментів.

Переваги і недоліки цифровізації фінансового моніторингу підприємницької діяльності сформовано у вигляді табл. 1.

Цифрові інструменти дозволяють підприємствам ефективніше управляти фінансами, проводити аналіз даних та прогнозувати фінансові результати. Це сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Таблиця 1

Переваги і недоліки цифровізації фінансового моніторингу підприємницької діяльності (сформовано авторами)

Переваги цифровізації фінансового моніторингу	Недоліки цифровізації фінансового моніторингу
Ефективність та швидкість, що зменшує час, витрачений на обробку даних та аналіз. Моніторинг у режимі реального часу дозволяє оперативно реагувати на зміни та ризики	Підвищений ризик кібератак
Цифрова аналітика та прогнозування дозволяє виявляти тенденції, робити прогнози та виявляти ризики, створювати динамічні та інтерактивні звіти	Впровадження та підтримка цифрових систем може бути витратною справою, особливо для малих підприємств
Кібербезпека дозволяє виявляти незвичайні або шахрайські транзакції, запобігати фінансовим загрозам	Використання цифрових технологій вимагає наявності кваліфікованих спеціалістів, що може бути складним для компаній із обмеженими ресурсами.
Доступність та прозорість характеризується полегшенням доступу до фінансової інформації для різних зацікавлених сторін, що сприяє підвищенню прозорості в управлінні фінансами	Цифрові дані можуть бути піддані ризику порушення конфіденційності через несанкціонований доступ або неналежний захист.
Адаптованість дозволяє підприємствам швидко адаптуватися до нових технологій.	Інтеграція цифрових рішень може вимагати зміни в існуючих системах, що може викликати проблеми з сумісністю.
Зменшення ймовірності помилок, пов'язаних з ручним введенням даних та обробкою	Технічні збої або відмови систем можуть призвести до тимчасової втрати доступу до фінансових даних.
	Збір та обробка великої кількості особистих даних може породжувати питання щодо приватності та викликати негативну реакцію споживачів.

Висновки

Фінансовий моніторинг підприємницької діяльності є критичним елементом ефективного управління та прийняття стратегічних рішень для підприємства. Цей процес включає в себе систематичний аналіз фінансових даних та операцій з метою забезпечення фінансової стабільності, виявлення ризиків, підтримки належного фінансового стану підприємства і визначення його конкурентоспроможності.

Однією з ключових складових фінансового моніторингу є систематичний аналіз доходів та витрат, що дозволяє визначити ефективність фінансових стратегій і виявити

можливості для оптимізації витрат. Крім того, відстеження фінансових показників дозволяє попереджати можливі проблеми та реагувати на них своєчасно.

Фінансовий моніторинг також включає в себе аналіз інвестиційних проектів, оцінку ліквідності та розподіл прибутку. Цей комплексний підхід допомагає підприємству керувати своєю фінансовою політикою, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей.

Таким чином, зростання значущості цифровізації в контексті фінансового моніторингу також робить актуальним впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів збору, обробки та аналізу фінансової інформації. Це дозволяє підприємствам отримувати точний та невідкладний аналіз своєї фінансової діяльності для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, фінансовий моніторинг є невід'ємною частиною стратегічного управління підприємством, забезпечуючи його стійкість та конкурентоспроможність в умовах сучасного бізнес-середовища.

Перспективами подальших досліджень в даному напрямі є визначення ролі фінансового моніторингу в управлінні підприємством.

Список використаних джерел

1. Баула О. В., Лютак О. М. Цифрова трансформація фінансового сектору світової економіки: тенденції та ризики. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18(1). С. 111-122.
2. Єрмоленко О. А., Лисьонкова Н. М. Фінансовий моніторинг в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 2012 (37). С. 23-26.
3. Канцір І. А., Брицька М. Р. Фінансовий моніторинг як парадигма державної політики у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та проявам тероризму. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48-3. С. 68-71. DOI:<https://doi.org/10.32843/bses.48-76>.
4. Клименко А. О. Організаційно-правові засади діяльності банків в системі заходів протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2004. 19 с.
5. Коломієць, І. В. Державний фінансовий моніторинг в Україні: сучасний стан і шляхи вдосконалення. *Форум права*. 2010. № 1. С. 164-169.
6. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Яровенко Г. М., Доценко Т. В. Сценарії реформування національної системи фінансового моніторингу. *Економіка і держава*. 2020. Вип. № 1. С. 9-15.
7. Кушнір Н. Б., Адамчук Т. Л., Царук Д. С. Фінансовий моніторинг суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету водного господарства та інженерії природокористування* 2022. Том. 3 № 99 DOI: <https://doi.org/10.31713/ve320228>.
8. Пушак Я. Я., Трушкіна Н. В. Сутність поняття «фінансовий моніторинг» у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2 (41). С. 197-203.
9. Сержанов В. В., Максименко Я. А., Абрамов, Ф. В. Ефективність формальних правил фінансового моніторингу. *Держава та регіони*, 2022. №3 С. 126.
10. Смагло О. В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/jurnal/article/view/341/326>.
11. Струк Н., Євтушенко Н., Хлевицька Т., Насад Н., Рязанцев Р. Аналіз впливу цифрових трансформацій на розвиток національних бізнес-структур. *Financial and Credit*

- Activity Problems of Theory and Practice*, 2022/ №6(47), 218–229.
<https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.47.2022.3916>.
12. Хмельюк А. А. Фінансовий моніторинг: суб'єкти та об'єкти в Україні. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. Фінанси, грошовий обіг і кредит. 2014. № 1(64). С. 174–180.
 13. Шолудько О., Онисько С., Грицина О. Важливість використання фінансового моніторингу в ході здійснення фінансового контролінгу. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. Серія : Економіка АПК. 2018. № 25. С. 61–64.
 14. Юрій Е. О. Фінансовий моніторинг як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип 65 С. 176-183.